# لزوم شناخت مالک تنوع و تصنیف در طبایع

پدر و مادر اسم بچه خود را زید می‌گذارند. اسم کدام زید را روی بچه خود می‌گذارند؟ زید در دهان پدر؟ ای زید در دهان مادر؟ زید در ذهن پدر ای زید در ذهن مادر؟ هیچ‌کدام. طبیعی را که خودش یک جور لااقل‌شرط است، قرار می‌دهد. طبیعی زید را برای بچه خود اسم می‌گذارند. این خیلی روشن است. اگر سریع به آن فکر کنید می‌فهمید.

حال سؤال؛ این طبیعی زید یک طبیعی است یا چند طبیعی است؟ زیاد عرض کردم. مکرر گفته‌ام. یک طبیعی است. خب حال «ز»، «ی»، «د» هست. در طبیعی لفظ زید، طبیعی «ز» هست یا فرد «ز»؟ طبیعی «ز» است. خیلی روشن است. پس ذهن ما به زید به‌عنوان یک طبیعت نگاه می‌کند اما همین‌جا وقتی دقت می‌کنیم آمده سه طبیعت برداشته، با طبیعی ترتیب. اگر بگویید یزد یا دیز، دیگر آن نیست. طبیعی عوض می‌شود. معلوم می‌شود چند طبیعت دست به دست هم می‌دهند. ترتیب هم طبیعی است. فاء الفعل بودن طبیعی است یا فرد است؟ فاء الفعل بودن «ز» در زید، طبیعی یا فرد است؟ طبیعی است. اصالً فضایی که در آن جا هست همه طبیعی است. بنابراین وقتی ما رمز طبایع و تشکیل آن‌ها را در ذهن به دست آوردیم، می‌فهمیم که مقنن در اختراعاتش چه کار می‌کند که طبیعی را به دست می‌آورد؟ با ترکیب دو چیز. لذا با صلاتی که اختراع شرعی است، به انضمام چهار رکعت بودن، که خودش کلی است، به انضمام یک زمان می‌شود صلاة الظهر. پیکره نماز هم با صلاة العصر فرقی ندارد. تعدادش از ناحیه انضمام همان طبیعی چهار رکعت است، به انضمام زمان. اگر این حرف درست باشد فقط باید ببینیم که فرق منوّع و مصنّف چیست. کدام قید است که تصنیف می‌کند و کدام قید است که تنوع می‌کند. انشاءالله شنبه روی این تأمل بفرمایید.

**شاگرد:** دلیل اولی که مرحوم آقای حکیم جواب دادند، با تفضلی که در روایت ابن خالد بود؟

**استاد:** یعنی با آن چیزی که من در استظهار عرض کردم یا آن چه که شیخ فرمودند؟

**شاگرد:** نه، خود آقای حکیم تفضل را به‌معنای عدم نیاز به جزم در نیت گرفته بودند.

**استاد:** نه، بعد عدول کردند و همراه شیخ شدند. دیروز هم گفتم. در ادامه می‌گویند «و ان امکن»، ولی در نهایت همراه شیخ شدند و فرمودند «تفضل» یعنی «اجزأ بتفضل». ظاهر عبارتشان این بود.

---

بازبینی #1
ایجاد شده 24 مه 2026 12:36:17 توسط ... .
به روزرسانی شده 24 مه 2026 12:36:57 توسط ... .